

Reptes pendents: mutilació genital femenina.

La unió Europea com a exemple

Font: Lliure d'autor

L'objectiu d'aquest article és mostrar l'estatus dels drets de les dones i les nenes, posant èmfasi en els drets reproductius de les dones i en com les Nacions Unides han tractat de protegir-les i materialitzar-los. A continuació, aprofundirem en la pràctica de la **mutilació genital femenina, d'ara** endavant anomenada MGF, i la seva relació amb els drets humans, la reproducció i els drets sexuals de les dones. Finalment, **analitzarem la legislació europea** com a cas d'estudi i com els països de la Unió s'ocupen d'aquestes pràctiques.

Les Nacions Unides han avançat significativament en l'avanç de la igualtat de gènere, fins i tot a través d'acords històrics com la

Declaració de Pequín i la Plataforma per a l'Acció i la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra les dones (CEDAW). A més, ONU Dones, entre altres qüestions, treballa per eliminar la discriminació contra les dones i les nenes, l'apoderament d'aquest col·lectiu; i aconseguir la igualtat entre dones i homes com a “*socis i beneficiaris del desenvolupament, els drets humans, l'acció humanitària i la pau i la seguretat*”^[1].

ONU DONES ha centrat els seus esforços en lluitar pels drets de les dones i reivindicar la necessitat de crear igualtat i equitat a través d'una varietat d'accions concretes. **No obstant això, encara queda molta feina per fer.** Per exemple, les dones formen les

persones més pobres del món, i el nombre de dones que viuen en la pobresa rural ha augmentat un 50% des del 1975 (OCHR, n.d). A més, encara hi ha múltiples formes de discriminació per raó de gènere i altres factors com la raça, l'ètnia, la casta, la discapacitat, l'orientació sexual o la identitat de gènere, que agreuja encara més el risc de "*dificultat econòmica, exclusió i violència contra les dones*"[2].

Hi ha alguns casos en què les polítiques de millora dels drets de les dones contradueixen les lleis nacionals dels països membres. Per exemple, el dret a l'accés igualitari a la salut o al dret a l'avortament no sempre es compleix en països que tenen lleis contra l'avortament. És per això que aquestes polítiques i lleis nacionals han d'anar en la mateixa direcció, que és la millor per a les dones.

El Tractat de Drets Humans, el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (conegut com a Pacte Econòmic)[3] _adoptat per l'Assemblea General de les Nacions Unides el desembre de 1966, va reconèixer el dret de totes les *persones* a gaudir dels beneficis del progrés científic i la seva implementació, i el dret de *tots* a gaudir del més alt nivell de salut física i mental. No obstant això, en entorns pobres en recursos que accedeixen la major part del temps no estan disponibles a causa de la manca de tecnologies o la privatització d'alguns processos i, per tant, de la restricció d'alguns consumidors.

De la mateixa manera que l'economia o altres àmbits socials s'han desenvolupat, **els drets humans han seguit el mateix camí**. Com tots els drets humans, els drets sexuals i reproductius es basen en característiques fonamentals de l'ésser humà, que tenen a veure amb la seva llibertat i capacitat de decisió. Els drets sexuals i reproductius i el reconeixement de la seva universalitat continuen sent parcials en la normativa nacional i internacional i en la mateixa societat.

La Primera Conferència Internacional sobre drets humans (Conferència de Drets Humans de Teheran, 1968) va assenyalar que el dret a la reproducció era el dret dels pares. Després de Teheran, hi va haver altres conferències, com Bucarest (1974), Mèxic (1975) o Amsterdam (1984); però no va ser fins al 1994 i en el Caire[4]_ que els drets reproductius es van conceptualitzar en el Programa d'Acció de les Nacions Unides.

Al llarg d'aquestes últimes dècades, la tecnologia i la ciència han progressat, però els drets reproductius de les dones no han seguit la mateixa línia del progrés. Les dones, i per tant els seus drets reproductius i humans, **no son plenament reconeguts en la societat**. Un clar exemple d'això es el dret més bàsic de l'accés igualitari a l'atenció sanitària[5], que està sent violat en moltes societats on les dones no tenen el mateix accés o fins i tot la oportunitat d'accedir a l'atenció mèdica més bàsica.

La Constitució de la Organització Mundial de la Salut (1946) preveu "*el més alt nivell de salut com a dret fonamental a tot ésser humà*"[6]. Entendre la salut com un dret humà crea una obligació legal a garantir l'accés a una atenció mèdica oportuna, acceptable i assequible de qualitat adequada, així com la informació i educació relacionades amb la salut, el gènere i la qualitat, entre d'altres. **La Declaració i Plataforma d'Acció de Beijing**, en el seu article número 89, afirma que "*la salut de les dones implica el seu benestar emocional, social i física*"[7]. Tot i això, el seu accés està determinat pel context social, polític i econòmic de la seva vida, així com per la seva biologia.

La desigualtat la pateixen diferents grups, com ara grups ètnics o indígenes i especialment en regions geogràfiques menys desenvolupades. La desigualtat d'accés inclou els serveis d'atenció primària de salut per a la prevenció i el tractament de malalties infantils, la desnutrició. A més d'això, l'accés desigual es deu a nivells inadequats de coneixement sobre sexualitat humana i informació o serveis de salut reproductiva inadequats o de mala qualitat [8]_ i els serveis; la prevalença de conductes sexuals d'alt risc, pràctiques socials i discriminatòries, actituds negatives envers les dones i les nenes que tenen sobre les seves vides sexuals i reproductives.

Dirigint-nos a la segona part de l'article, val la pena senyalar que la **mutilació genital femenina**, en lo successiu coneguda com a MGF, segons les Nacions Unides es una forma de violació dels drets humans, així com una "*forma de tortura i una forma extrema de violència i discriminació contra les nens i les dones, arraigades en les normes de gènere perjudicials*"[9]. Abans de l'explicació de la seva connexió amb els drets humans, s'ha de definir el concepte i comprendre el que s'entén per MGF. La MGF, segons la Organització Mundial de la Salut, es defineix com:

"La mutilació genital femenina (MGF) implica l'extirpació parcial o total de genitals femenins externs o altres lesions als òrgans genitals femenins per raons no mèdiques"[10]

L' Organització Mundial de la Salut argumenta que aquesta pràctica, que sovint es practica a nenes joves, no té beneficis per a la salut i pot causar greus conseqüències, així com dolor. Entre els problemes que poden ocórrer quan es realitza aquesta pràctica es troba el "*sagnat sever i problemes per orinar, així com complicacions en el part i major risc de morts de nadons*"[11]. Cal destacar que no només hi ha

conseqüències greus que aquesta pràctica comporta, sinó també alguns **problemes adversos i persistents a llarg termini**. D'una banda, poden ser complicacions físiques, com problemes urinaris o vaginals o problemes sexuals, i, d'altra banda, problemes psicològics entre ells depressió, ansietat o trastorn d'estrès posttraumàtic.

La MGF sovint es concep com una pràctica relacionada amb factors culturals i socials, i abans de la seva relació amb els drets humans, ens hem de preguntar, per què s'origina la MGF i d'on prové? A més, per què aquesta pràctica encara està present el 2021? Responent a la primera pregunta, Jewel Llamas (2017) argumenta que és una pràctica que ha estat present en països de l'Orient Mitjà i Àfrica, però que s'origina a l'Antic Egipte (segons alguns estudiosos) al **segle V a.C.** Per tant, la pregunta "d'on ve" ja s'ha respost, però el més important, "per què s'origina la MGF" es respondrà en el següent paràgraf.

Els propòsits o funcions originals de la MGF es consideren dos. En primer lloc, les teories en torn al fet de la "*<<matrimonialitat>> d'una dona, en relació amb les ideologies de virginitat, puresa o restricció sexual*"[12]. En segon lloc, una concepció generalitzada però posterior d'una suposada "*protecció de la salut de les dones i els seus fetus*"[13].

Tot i això inicialment, aquesta pràctica es va dur a terme i referint-se a el segon motiu, s'ha demostrat científicament que tant els efectes a curt com a llarg termini augmenten amb precisió el risc de complicacions de el part i morts de nadons.

Pel que fa a la primera raó, la mutilació genital femenina és sovint duta a terme per dones amb l'únic **propòsit del benefici dels homes**. Aquestes pràctiques no són, segons Sharmon Lynnette Monagan, "*ocurrències aïllades o feromones culturals, sinó més aviat la mà invisible del patriarcat*"[14]. Així, tot i ser practicada per les dones, un dels principals propòsits d'aquesta pràctica segons Monagan, és **controlar el cos femení i la sexualitat en benefici de l'home**. Val la pena assenyalar que, no només la MGF, sinó altres pràctiques socials, com la fixació de peus o el planxat de pits, són il·legals, sinó socialment acceptades i mantenen la seva legitimitat en "*l'esfera dominant pels homes dels sistemes jurídics i polítics que han de protegir a tots els éssers humans*"[15].

Per tant, s'argumenta que els països on aquesta pràctica està arrelada en la cultura, sovint són producte de el fet que les dones depenen únicament de l'home i de la pressió social exercida per la comunitat. No només això, sinó també l'Organització Mundial de la Salut reconeix que la MGF reflecteix una "*desigualtat profundament arrelada entre sexes i constitueix una forma extrema de discriminació contra les dones*"[16].

La Mutilació Genital Femenina és una violació, una **violació profunda dels drets humans** i dels drets de les dones, especialment dels seus **drets reproductius i sexuals**. En primer lloc, vulnera el dret a la seguretat i a la **integritat física** d'una persona perquè sovint es practica en noies joves que no són conscients de la pràctica i sense consentiment. En segon lloc, es tracta d'una violació del **dret a la salut d'una persona** basada en les conseqüències a curt i llarg termini d'aquesta pràctica. En tercer lloc, és una violació directa **del dret a estar lliure de tortura i tracte degradant cruel o inhumà, i en última instància** vulnera directament el dret a viure perquè sovint aquestes pràctiques poden conduir a la mort.

Després d'haver reconegut que aquestes pràctiques són una violació dels drets humans i han estat considerades per la tortura de les Nacions Unides, *per què encara s'està exercint aquesta pràctica?* Segons la Organització Mundial de la Salut, encara està present en algunes societats, ja que és el resultat d'una "*barreja de factors socioculturals dins de les famílies i les comunitats*"[17].

Aquestes pràctiques estan arrelades en la dinàmica social i cultural a les comunitats, especialment al continent africà i orient mitjà, i alguns consideren que aquesta pràctica és necessària perquè una nena es converteixi en part d'una comunitat i, per tant, s'exerceix la pressió social per perpetuar aquestes pràctiques. Una altra possible interpretació d'això és el fet que aquesta pràctica augmentaria la matrimoni d'una jove o amb algunes "*idees culturals de feminitat i modèstia*"[18].

Més enllà de la interpretació i d'acord amb l'anterior, hem de fer una anàlisi que vagi més enllà de la cultura i reconegui les estructures invisibles que legitimen aquesta forma de violència. Galtung, un famós sociòleg noruec, va desenvolupar el que s'anomena en estudis de seguretat: **el "triangle de la violència"** format per la violència directa, estructural i

cultural. Aquesta eina d'anàlisi s'utilitza sovint a l'hora d'analitzar conflictes, encara que podríem adaptar-nos a la mutilació genital femenina. La **violència estructural** sovint concebuda com a violència indirecta és impersonal i inherent a l'estructura d'una societat i està arrelada en la “*distribució desigual del poder i dels recursos que donen lloc a aquesta violència estructural*” [19]. La violència cultural sovint apareix com un factor **legitimador** present en normes, valors o idees que configuren i permeten que la violència estructural i directa continuï produint-se. Finalment, **la violència directa sol ser violència física** i és la interacció de la violència directa (òbvia) i indirecta (no òbvia).

Per tant, argumentem que la violència directa, *la punta de l'iceberg*, s'exerciria com a forma de **mutilació** genital femenina o pràctiques il·legals esmentades anteriorment. Aquestes formes de discriminació contra un gènere concret sovint estan legitimades **pel llenguatge**, com un dels principals elements de la violència cultural, però també pel discurs de la violència que sovint es presenta en el discurs **de gènere**. A més, i finalment, la **violència estructural** està relacionada amb situacions d'asimetria i en el cas de gènere, Confortini planteja el següent argument:

“Donat que el gènere és una pràctica, produïda i reproduïda a través de les relacions socials, la violència pot ser vista com un mètode per a la reproducció del <<gender order>>” [20].

Segons el Fons de Població de les Nacions Unides, aquesta pràctica està present en vint-i-nou països situats principalment a l'Àfrica i l'Orient Mitjà, *però què passa a la Unió Europea?* Un dels objectius d'aquest article és investigar, d'una banda, com la Unió **Europea** i els seus Estats membres s'acosten a aquestes pràctiques a través de la legislació i, de l'altra, examinar si aquestes pràctiques, tot i ser il·legals, es practiquen en aquests països.

La Unió Europea i **les seves institucions**, sent rellevants per al Parlament Europeu, la Comissió Europea, l'Institut Europeu per a la Igualtat de Gènere (EIGE) i el Consell Europeu han defensat, especialment durant el 2009-2014, una estratègia comuna per acabar amb la MGF a Europa. Diverses directives que no seran àmpliament presentades en aquest document han intentat crear un marc normatiu per fer aquestes pràctiques il·legals, inclosa la Resolució 12 de febrer de 2020 per condicionar l'assignació de fons

de la UE a aquest cas i la Resolució de febrer de 2018 *sobre "Tolerància Zero contra la MGF"*. A més, la Resolució de Febrer de 2014 té com a objectiu establir el “*finançament de la UE per a prevenir la MGF i millorar el suport a les víctimes o enfortir el diàleg internacional*” [21] entre alguns. Però, *es suficient fer reglaments a nivell de la UE?*

Segons la Comissió Europea, hi ha un curs d'acció de cinc passos en relació a la Mutilació Genital Femenina. En primer lloc, el **coneixement** es defineix com la recopilació d'informació quan es duen a terme aquestes pràctiques, el número estimat de víctimes que sovint a través de l'Institut Europeu per la Igualtat de Gènere (EIGE) i la investigació. En segon lloc, la **prevenció** es plasma en l'acció de la Unió al centrar-se en “*l'educació per la salut, els drets de la infància i el desenvolupament i l'aplicació de les lleis i la prohibició de la MGF*” [22] entre algunes mesures. En tercer lloc, l'enjudiciament, en el sentit de que la MGF es considera un delictes en tots els EUMS [23] i la seva criminalització no només es du a terme en el territori de la Unió, sinó que també extra territorialment. En quart lloc, la **protecció** que es materialitza en l'asil proporcionat per la Unió a les víctimes o nenes que corren el risc de patir MGF en els seus països d'origen. En cinquè lloc, les **accions externes** que estan en consonància amb els valors fonamentals de la Unió materialitzats en el “Pla d'Acció de la UE per els Drets Humans i la Democràcia 2020-2024” [24] i el “*Pla d'Acció de Gènere III << Una ambiciosa Agenda per la Igualtat de Gènere i l'empoderament de la Dona en acció exterior de la UE 2021-2025 >>*” [25].

Què passa amb els estats membres de la Unió Europea? Hi ha instruments a nivell nacional contra la MGF, principalment l'enjudiciament d'aquestes pràctiques en virtut de la legislació nacional en els estats membres, així com els plans d'acció nacionals. A més, els seus Estats membres han signat i ratificat, creant així efectes jurídics i jurídicament vinculants. Entre aquests tractats, cal esmentar que el Conveni sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (CEDAW) es troba en la majoria dels països de la UE, signat i ratificat. A més, el Conveni sobre els Drets de l'Infant es considera el “tractat de drets humans més ràpid i àmpliament ratificat de la història” [26], ha estat firmat i ratificat per tot els Estats Membres.

Havent vist que la Unió Europea, així com els seus Estats membres, que estan profundament involucrats en l'enjudiciament, la prevenció i la protecció d'aquestes pràctiques, hauríem de preguntar-nos, *es porta a terme aquesta pràctica en els països de la Unió Europea?* Segons el EIGE, no hi ha

“cap enquesta permanente, sistemàtica i representativa que utilitzi un enfoc

harmonitzat per recopilar dades sobre la prevalença de la MGF”[27]

Tot i això, l'EIGE, en el seu informe publicat al 2013, presenta la Resolució del Parlament del 24 de març de 2009, en la que entre les seves principals conclusions es troba la següent:

S'estima que unes 500.000 dones que viuen a la UE han sigut sotmeses a MGF, i que 180.000 nenes i dones corren el risc de sotmetre's aquestes practiques cada any”[28]

La MGF no es practica a la Unió Europea, conclou el EIGE en el seu informe de 2013, però el fet que moltes dones i nenes joves vinguin de països on es practica la MGF, aquestes dades apareixen a la Unió.

La idea principal, després d'haver dut a terme una extensa investigació sobre els temes presentats inicialment, és que encara hi ha molt per fer. Les Nacions Unides, especialment ONU Dones, ha fet un enorme treball en l'aplicació, prevenció i acció per defensar els drets de les dones i les nenes, però els Estats exigeixen un gran compromís per aplicar mesures preventives pel que fa a aquestes pràctiques. Així mateix, i tenint en compte el cas de la Unió Europea, un enfocament multidimensional tant en la criminalització d'aquesta pràctica, la prevenció i la protecció de les víctimes, hauria de servir d'exemple per a altres països en els quals aquestes pràctiques encara es duen a terme el 2021.

Finalment, i per tant amb l'objectiu de concloure aquest breu assaig, volem subratllar que no només correspon als Estats erradicar aquesta forma de tortura i violació dels drets humans, sinó que també s'han d'aplicar mesures educatives i econòmiques per evitar que les estructures que constitueixen violència desapareguin. El patriarcat, que està intrínsecament relacionat amb la violència cultural associada, al seu torn, basada en el llenguatge i el discurs com la principal eina legitimadora d'aquestes formes de violència directa, s'ha d'abordar amb mesures que abordin l'arrel de el problema.

[1] Oficina de l'Enviat del Secretari General per la Joventut (20 de Juny).

[2] OHCHRa (n.d).

[3] OHCHRb (n.d).

[4] Nacions Unides (1995)

[5] OMS (2020). *Female genital mutilation.*

[6] OMS (2020). *Female genital mutilation.*

[7] OMS (2020). *Female genital mutilation.*

[8] UNFPA (2019). Salut sexual y reproductiva.

[9] IPPF (2018). *Female genital mutilation (FGM) is a human rights violation.*

[10] OMS (2020). *Female genital mutilation.*

[11] OMS (2020). *Female genital mutilation.*

[12] Lamas, J. (2017). *Female Circumcision: The History, the Current Prevalence and the Approach to a Patient.*

[13] Lamas, J. (2017). *Female Circumcision: The History, the Current Prevalence and the Approach to a Patient.*

[14] Monagan, S. L. (2010). *Patriarchy: Perpetuating the Practice of Female Genital Mutilation.*

[15] Monagan, S. L. (2010). *Patriarchy: Perpetuating the Practice of Female Genital Mutilation.*

[16] OMS (2020). *Female genital mutilation.*

[17] OMS (2020). *Female genital mutilation.*

[18] OMS (2020). *Female genital mutilation.*

[19] Confortini, C. (2006). *Galtung, Violence and Gender: The case for a peace studies/feminism alliance.*

[20] Confortini, C. (2006). *Galtung, Violence and Gender: The case for a peace studies/feminism alliance.*

[21] Endfgm (2021). *EU Policy & Legal Framework.*

[22] European Commission (2021). *Questions and Answers about Female Genital Mutilation (FGM).*

[23] Acrònim que equival a: Estats Membres de la Unió Europea

[24] European Commission (2021). *Questions and Answers about Female Genital Mutilation (FGM)*.

[25] European Commission (2021). *Questions and Answers about Female Genital Mutilation (FGM)*.

[26] Human Rights Watch (2014). *25th Anniversary of the Convention on the Rights of the Child*.

[27] EIGE (2013). *Female genital mutilation in the European Union and Croatia Report*.

[28] EIGE (2013). *Female genital mutilation in the European Union and Croatia Report*.

Marina Tovar i Velasco

Estudiant de Relacions Internacionals i
Dret a la Universitat Autònoma de Barcelona i
presidenta d'UNANIMUN.

Bibliografia:

Oficina de l'Enviat del Secretari general per a la Joventut. (2013, juliol). Consultat el 12 de març de 2021 d'ONU DONES: <https://www.un.org/youthenvoy/2013/07/un-women-the-united-nations-entity-for-gender-equality-and-the-empowerment-of-women/>

Organització Mundial de la Salut. (2017, 29 de desembre). Consultat el 12 de març de 2021 de l'OMS: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/human-rights-and-health>

Sobre nosaltres: ONU DONES. (N.d.). Consultat el 12 de març de 2021 d'ONU DONES: <https://www.unwomen.org/en/about-us/about-un-women>

Junta Executiva: ONU-DONES. (N.d.). Consultat el 12 de març de 2021 d'ONU DONES: <https://www.unwomen.org/en/executive-board/members>

Confortini, C. (2006). *Galtung, Violència i Gènere: El cas d'una aliança d'estudis de pau / feminisme*. Consultat el 12 de març de 2021 de [http://www2.kobe-u.ac.jp/~alexroni/IPD%202015%20readings/IPD%202015_2/Galtung,%20Violence%20and%20Gender%20\(Confortini\).pdf](http://www2.kobe-u.ac.jp/~alexroni/IPD%202015%20readings/IPD%202015_2/Galtung,%20Violence%20and%20Gender%20(Confortini).pdf)

Comissió Europea (2021). *Preguntes i respostes sobre la mutilació genital femenina (MGF)*. Consultat el 12 de març de 2021 de https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_402

EIGE (2013). *Mutilació genital femenina en l'Informe de la Unió Europea i Croàcia*. Consultat el 12 de març de 2021 de <https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/eige-report-fgm-in-the-eu-and-croatia.pdf>

Endfgm (2021). *Política i marc jurídic de la UE*. Consultat el 12 de març de 2021 de <https://www.endfgm.eu/female-genital-mutilation/eu-policy-and-legal-framework/>

FDPNU. (2019). *Salut sexual i reproductiva*. Consultat el 12 de març de 2021 de unfpa.org: <https://www.unfpa.org/sexual-reproductive-health>

Federació Internacional de Planificació Parental (2018). *La mutilació genital femenina (MGF) és una violació dels drets humans*. Consultat el 12 de març de 2021 de l'IPPH <https://www.ippf.org/blogs/female-genital-mutilation-fgm-human-rights-violation>

healthpovertyaction.org. (2019). *Drets i barreres sexuals i reproductives*. Consultat el 12 de març de 2021 de healthpovertyaction.org: <https://www.healthpovertyaction.org/how-poverty-is-created/women-girls/sexual-reproductive-health/>

Human Rights Watch (2014). *25è Aniversari de la Convenció sobre els Drets de l'Infant*. Consultat el 12 de març de 2021 de <https://www.hrw.org/news/2014/11/17/25th-anniversary-convention-rights-child>

Lamas, J. (2017). *Circumcisió femenina: La història, la prevalença actual i l'acostament a un pacient*. Consultat el 12 de març de 2021 de <https://med.virginia.edu/family-medicine/wp-content/uploads/sites/285/2017/01/Llamas-Paper.pdf>

Monagan, S. L. (2010). *Patriarcat: Perpetuar la pràctica de la mutilació genital femenina*. Consultat el 12 de març de 2021 de https://www.researchgate.net/publication/44199729_Patriarchy_Perpetuating_the_Practice_of_Female_Genital_Mutilation

mscbs. (2017). *Sistemes d'atenció sanitària en els països de la Unió Europea*. Consultat el 16 de setembre de 2019 de mscbs.gob.es: https://www.mscbs.gob.es/estadEstudios/estadisticas/docs/presentacion_en.pdf

Nacions Unides. (1995). *Informe de la Quarta Conferència Mundial sobre la Dona*. Consultat el 12 de març de 2021 de beijing20.unwomen.org: https://beijing20.unwomen.org/~/_media/Field%20Office%20Beijing%20Plus/Attachments/BeijingDeclarationAndPlatformForAction-en.pdf#page=39

Nacions Unides. (1995). *Informe de la Conferència Internacional sobre Població i Desenvolupament*. Consultat el 12 de març de 2021 de un.org: https://www.un.org/en/development/desa/population/events/pdf/expert/27/SupportingDocuments/A_CONF.171_13_Rev.1.pdf

Nacions Unides. (2009, octubre). *Resolució adoptada per l'Assemblea General el 14 de setembre de 2009*. Consultat el 12 de març de 2021 de un.org: <https://undocs.org/en/A/RES/63/311>

Nacions Unides. (2010, gener). *Proposta integral per a l'entitat composta per a la igualtat de gènere i l'apoderament de les dones*. Consultat el 12 de març de 2021 de un.org: <https://undocs.org/en/A/RES/63/311>

Nacions Unides. (2010, juliol). *Resolució adoptada per l'Assemblea General el 2 de juliol de 2010*. Consultat el 12 de març de 2021 de un.org: <https://undocs.org/A/RES/64/289>

OHCHRb. (N.d.). Consultat el 12 de març de 2021 de OCHRH: <https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cescr.pdf>

OHCHRa. (N.d.). Consultat el 12 de març de 2021 de l'ACNUDH: https://www.ohchr.org/EN/Issues/Discrimination/Pages/discrimination_women.aspx

OMS (2020). *Mutilació genital femenina*. Consultat el 12 de març de 2021 de <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>

UNFPA (2020). *La mutilació genital femenina (MGF) preguntes freqüents*. Consultat el 12 de març de 2021 de https://www.unfpa.org/resources/female-genital-mutilation-fgm-frequently-asked-questions#where_practiced

Publicat per:

Via Laietana, 51, entlo.3ª. 08003 Barcelona
Tels.: 93 301 39 90 – (31 98) Fax: 93 317 57 68

e-mail: info@anue.org

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Institut Català de les Dones